

Χ.Α. ΧΩΜΕΝΙΔΗΣ

Ο ΚΟΣΜΟΣ
ΣΤΑ ΜΕΤΡΑ ΤΟΥ

Μυθιστόρημα

2^η Έκδοση

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΣΟΦΟ ΠΑΙΔΙ, *Εστία* 1993, Πατάκης,
2008.

ΤΟ ΥΨΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΩΝ, *Εστία*, 1995.

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ, *Εστία*, 2003.

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΛΛΙ, Πατάκης, 2005.

ΛΟΓΙΑ ΦΤΕΡΑ, Πατάκης, 2009.

Η ΦΩΝΗ, *Εστία*, 1998, Πατάκης, 2011.

ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΩΝ

ΔΕΝ ΘΑ ΣΟΥ ΚΑΝΩ ΤΟ ΧΑΤΙΡΙ, *Εστία*, 1997.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΖΩΗ, *Εστία*, 2000.

ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΑΣ ΜΑΣ ΒΑΛΟΥΝ
ΑΠΟΥΣΙΑ, Πατάκης, 2010.

Χ. Α. ΧΩΜΕΝΙΑΔΗΣ

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΣΤΑ ΜΕΤΡΑ ΤΟΥ

Μυθιστόρημα

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας,
εφόσον αυτή προβλέπεται από τη σύμβαση.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία
Πεζογραφία – 304

Χ. Α. Χωμενίδης, *Ο κόσμος στα μέτρα του*

Υπεύθυνος έκδοσης Κώστας Γιαννόπουλος

Διορθώσεις Νάντια Κουτσορούμπα

Σελιδοποίηση Μαρία Α. Καπένη

Εικαστικό εξωφύλλου Κωνσταντίνος Παπαμιχαλόπουλος

Φιλμ, μοντάζ Γιώργος Κεραμάς

Copyright © Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε. (Εκδόσεις Πατάκη) και

Χ. Α. Χωμενίδης, Αθήνα, 2011

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Φεβρουάριος 2012

Κ.Ε.Τ. 7776 Κ.Ε.Π. 164/12

ISBN 978-960-16-4415-8

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ 38 (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ), 104 37 ΑΘΗΝΑ.

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ. ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Στη Νίκη,
που, όταν θα μεγαλώσει,
θα καταλάβει

Όσο για κείνη την ιστορία υπάρχουν πολλές εκδοχές.
Η καλύτερη όμως είναι πάντα αυτή που κλαις.

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ

Νομίζεις ότι εξαρτώμαι
από τη δική σου ομολογία;

I

ΟΛΑ ΑΥΤΑ ΞΕΚΙΝΗΣΑΝ παραμονές Χριστουγέννων του 2010.

Η Σύνθια, το κορίτσι με το οποίο έβγαινα απ' τις αρχές του καλοκαιριού, με έσυρε σε ένα μπαζάρ που είχε οργανώσει η μάνα της μαζί με άλλες κυρίες του Κολωνακίου υπό την αιγίδα μιας φιλανθρωπικής οργάνωσης διεθνούς ακτινοβολίας. Ο Δήμος Αθηναίων τούς είχε παραχωρήσει έναν πεζόδρομο κι εκείνες είχαν στήσει πάγκους και είχαν απλώσει τηνπραμάτεια τους – χειροποίητες εσάρπες και σπιτικές μαρμελάδες, κοσμήματα από χάντρες και κορνίζες από όστρακα, αντικείμενα εν ολίγοις που, αν δεν υπήρχε ο «καλός σκοπός», δε θα τα έπαιρνε κανένας ούτε δωρεάν. Η χειμωνιάτικη λιακάδα ευνοούσε την προσέλευση του κόσμου και η εναλλαγή στα μεγάφωνα αμερικάνικων χριστουγεννιάτικων τραγουδιών με παραδοσιακά ελληνικά κάλαντα –Νατ Κινγκ Κόουλ

και μετά, στο καπάκι, θρακιώτικες πίπιζες– ηχούσε μέχρι και χαριτωμένη...

Η Σύνθια ήταν από τις κοπέλες εκείνες που αντιλαμβάνονται τη μαμά τους σαν την καλύτερή τους φίλη. Της είχε περιγράψει, είμαι βέβαιος, το ειδύλλιό μας ως την παραμικρότερη πτυχή του. Είχε ενημερωθεί δίχως αμφιβολία η οιονεί πεθερά μου ακόμα και για τη ροπή μου προς την ουρολαγνεία, που άλλοτε την έβρισκε η Σύνθια σιχαμένη και άλλοτε ερεθιστική. Μου έσφιξε παρά ταύτα εγκάρδια το χέρι και με παρουσίασε στις φιλενάδες της με τα θερμότερα λόγια, υπογραμμίζοντας ότι είχα μετ' επαίνων τελειώσει σπουδές σκηνοθεσίας στην Αγγλία και ήδη προετοίμαζα την τρίτη μικρού μήκους ταινία μου. Εγώ χαμογελούσα απλώς σεμνά κι αναρωτιόμουν εάν μύριζε η ανάσα μου ξεθυμασμένο αλκοόλ από το προηγούμενο βράδυ.

«Αρθούρος Σιμώτας;» έκανε μια παχουλή εξητάρρα με γκριζα αφάνα, φαρδύ κασμιρένιο πουλόβερ και κόκκινο σκελετό γυαλιών. «Ο γιος του...»

«Ο γιος του Μάρκου...» επιβεβαίωσα.

«Αχ, αγοράκι μου, με τον μπαμπά σου ήμασταν συμφοιτητές! Και κολλητοί εκείνα τα χρόνια!» ενθουσιάστηκε. «Τι συμφορά τον χτύπησε! Τα 'χω μάθει όλα. Κουράγιο, αγόρι μου, σταυρό κουβαλάς...»

Οι υπόλοιπες κυράτσες κατέβασαν από διακριτικότητα τα μάτια. Θα πληροφορούνταν το οικογενειακό μου δράμα ευθύς μετά την αποχώρησή μου.

«Αλλά για στάσου, κι εσένα σε έχω γνωρίσει! Πρωτοχρονιά του '84 είχαμε κάνει ρεβεγιόν στο σπίτι και σε είχε φέρει, λεχούδι σχεδόν, ο Μάρκος στο καλάθι! Σου έχω αλλάξει μάλιστα και πάνα!» πρόσθεσε ολοένα και πιο συγκινημένη.

«Αποκλείεται» τη διόρθωσα. «Εγώ γεννήθηκα Οκτώβριο του 1985».

«Τόσο νέος και τόσο ταλαντούχος!» εντυπωσιάστηκε δήθεν μια παραδιπλανή.

«Τι λες, μωρέ;» εξανέστη η μεσήλιξ προβατίνα. «Αρχές του 1984 χώρισα με τον πρώτο μου σύζυγο κι έριξα μαύρη πέτρα πίσω μου. Δεν ξαναπάτησα στην Ελλάδα για την επόμενη δεκαετία!»

«Λέτε να μη θυμάμαι τότε γεννήθηκα;» της χαμογέλασα, μάλλον ειρωνικά.

«Κι εγώ φαντάζεσαι να έχω ξεχάσει τότε ξαναγεννήθηκα; Μήπως κρύβεις από τώρα τα χρόνια σου, Αρθούρε;» βέλασε απτόητη.

Πήγα να βγάλω να της δείξω την ταυτότητά μου. Τι λόγο όμως είχα, το ξανασκέφτηκα, να αποδεικνύω σε μιαν άγνωστη τα στοιχειώδη;

Μέχρι πριν από λίγα χρόνια το πράγμα μάλλον θα 'χε μείνει εκεί. Ποιος ξέρει εάν και τότε θα ξανασυναντιόμουν με εκείνη τη μουρλή που είχε στα καλά καθούμενα αμφισβητήσει την ηλικία μου. Υπάρχει όμως πλέον το facebook. Ο οποιοσδήποτε μπορεί να εντοπίσει τον οποιονδήποτε σχεδόν μες στην παράλληλη πραγματικότητά του. Η προβατίνα (ως τέτοια

θα την έχω πάντοτε στο μυαλό μου) δε μου έκανε καν αίτηση διαδικτυακής φιλίας. Περιορίστηκε στο να μου στείλει ένα μήνυμα και να επισυνάψει μια φωτογραφία, την οποία είχε προφανώς σκανάρει βγάζοντάς την από κάποιο παλιό άλμπουμ.

«Ευτυχησμένο το 1984» ήταν ο τίτλος της και η χρονολογία επιβεβαιωνόταν πανηγυρικά από τέσσερις πλαστικούς αριθμούς -1, 9, 8 και 4- καρφιτωμένους στα κλαδιά του χριστουγεννιάτικου δέντρου. Μπροστά στο δέντρο, στο κέντρο ενός μάλλον ευρύχωρου σαλονιού, στεκόταν ο πατέρας μου. Με μουστάκι. Ένα παχύ, ξανθωπό παραδόξως, μουστάκι, το οποίο κατηφόριζε στις άκρες των χειλιών και μάλλον γλύκαινε παρά αγρίευε το πρόσωπό του. Φορούσε βαθυπράσινο βελούδινο γιλέκο, λευκό πουκάμισο με χρυσά μανικετόκουμπα και μεταξωτό φουλάρι στο κόκκινο της φωτιάς. Δεν ξέρω αν ήταν η μόδα της εποχής ή το προσωπικό του γούστο, σίγουρα πάντως ένα τέτοιο ντύσιμο στις μέρες μας θα παρέπεμπε ευθέως στο παιδικό θέατρο.

Στην αγκαλιά του ο πατέρας μου είχε ένα μωρό. Το κράταγε μάλλον άγαρμπα, από τις μασχάλες - τα πόδια του, μες στη σιέλ φόρμα, κρέμονταν, μα το κεφάλι του στηριζόταν μια χαρά. Κοίταζαν και οι δύο κατευθείαν τον φακό. Το βρέφος είχε ένα -μάλλον αταίριαστο με την ηλικία του- έντονο, βλοσυρό σχεδόν, βλέμμα. Ο πατέρας μου, αντίθετα, ακτινοβολούσε, τα μάτια του έλαμπαν, ποτέ δεν τον είχα δει να

χαμογελάει τόσο θριαμβευτικά. Λες και βαστούσε και επεδείκνυε όχι έναν μικροσκοπικό άνθρωπο αλλά το ιερό δισκοπότηρο, το πιο πολύτιμο τρόπαιο, που το 'χε κερδίσει ύστερα από σκληρότατη μάχη... Η περηφάνια του δεν μπορούσε παρά να 'ναι πατρική.

Μεγέθυνα και ξαναμεγέθυνα –κλικάροντας νευρικά με το ποντίκι– τη φωτογραφία, για να περιεργαστώ από πιο κοντά το μωρό. Έσπευσα ύστερα στη βιβλιοθήκη και κατέβασα από το πάνω πάνω ράφι τα άλμπουμ του δικού μου μακρινού παρελθόντος. Από νεογέννητο, η μάνα μου ειδικά με απαθανάτιζε συχνότατα, διέθετα άρα άφθονο υλικό για να συγκρίνω. Συνέκρινα επί ώρα, σπιθαμή προς σπιθαμή, όπως σε εκείνες τις σπαζοκεφαλιές στα περιοδικά, που σε καλούν να εντοπίσεις τις δέκα διαφορές ή ομοιότητες ανάμεσα σε δυο εικόνες. Σε ασφαλές όμως συμπέρασμα δεν μπόρεσα να καταλήξω.

Το μωρό στην οθόνη του κομπιούτερ σαφέστατα μου έμοιαζε πολύ. Αμφότερα ωστόσο εντασσόμασταν στο πρότυπο βρεφικής υγείας και ομορφιάς του λευκού, ανεπτυγμένου κόσμου: παχουλά, ροδαλά, με ανασηκωμένες μύτες και με τριανταφυλλένια στόματα. Παρόμοια με εκατομμύρια άλλα συνομήλικά μας. Εντάξει, το μωρό στο χριστουγεννιάτικο δέντρο είχε λιγότερα μαλλιά και κάπως πιο μακρουλό πρόσωπο. Στην ηλικία όμως εκείνη τα μαλλιά φυτρώνουν και τα μάγουλα φουσκώνουν μέσα σε ελάχιστες εβδομάδες...

Κάνα μισάωρο αργότερα, σήκωσα ζαλισμένος τα μάτια από τις φωτογραφίες, άναψα ένα τσιγάρο και δοκίμασα να βάλω τα πράγματα σε μια τάξη. Τι μου 'χε αποκαλύψει από ένα πείσμα της η προβατίνα; Πως ήμουν δύο (τουλάχιστον) χρόνια μεγαλύτερος απ' ό,τι ανέκαθεν πίστευα; Ή πως διέθετα έναν πρωτότοκο αδελφό, για τον οποίο δε μου είχε μιλήσει ποτέ κανείς; Με ποιον τρόπο με προκαλούσε να ξαναγράψω την προσωπική ή την οικογενειακή μου ιστορία;

Προκειμένου να αποκλείσω την πρώτη πιθανότητα, επέστρεψα στις –σίγουρα δικές μου– χάρτινες φωτογραφίες και αναζήτησα στην εμπρόσθια και στην πίσω όψη τους κάποια ημερομηνία. Του κάκου. Με έκπληξη διαπίστωνα πως ούτε καν τα στιγμιότυπα από τη βάφτισή μου δεν είχε μπει κάποιος στον κόπο να χρονολογήσει. Σε μιαν άλλη αφ' υψηλού πόζα μου, νήπιο σκαρφαλωμένο στους ώμους του μπαμπά, διακρινόταν στο φόντο μια αφίσα του ΚΚΕ. Να ήταν όμως από τις βουλευτικές εκλογές του 1989 ή από τις δημοτικές του 1986;

Μες στη δική σας σιγουριά για το πότε ακριβώς γνωρίστηκαν, παντρεύτηκαν και σας απέκτησαν οι γονείς σας, θα εκπλήσσετε προφανώς με το πόσο εύκολα εγώ κλονίστηκα σχετικά με τα στοιχειώδη.

Όχι, δεν είμαι υιοθετημένος. Ναι, τα πρώτα μου χρόνια καλύπτονταν έτσι κι αλλιώς από ομίχλη. Το σοκ του θανάτου της μάνας μου λειτούργησε σαν

σφουγγάρι σε μαυροπίνακα. Ελάχιστες αναμνήσεις διατηρώ από εκείνην κι από τη μονοκατοικία που μέναμε στο Παλαιό Φάληρο κι από το γαλλόφωνο νηπιαγωγείο-δημοτικό όπου με στέλνανε. Μετακομίσαμε ύστερα στο κέντρο, στην οδό Ασκληπιού, ο πατέρας μου με έγραψε σε άλλο σχολείο (να κάνω ή να επαναλάβω άραγε στα ελληνικά την πρώτη τάξη;) κι ανέθεσε –χήρος γαρ, χωρίς σκοπό να ξαναπαντρευτεί– την ανατροφή μου στην εξαδέλφη του Σουζάνα, παραχωρώντας της σε αντάλλαγμα τον αποκάτω όροφο.

Περιζήτητη σχεδιάστρια μόδας εκείνα τα χρόνια, η θεία Σουζάνα αγνόησε ένα σωρό επαγγελματικές ευκαιρίες για να μη στερηθώ τη φροντίδα της. Υπερήφανη λεσβία, καλλιέργησε το γούστο και τον πόθο μου για τις γυναίκες – δε μου άφησε ποτέ την παραμικρή αμφιβολία ότι ο συντομότερος δρόμος προς την ευτυχία καλύπτεται από δαντελένια, κατά προτίμησιν, εσώρουχα... Τον πατέρα μου τον έβλεπα αραιά και πού – τρεις τέσσερις φορές την εβδομάδα. Πνιγόταν στη δουλειά υποτίθεται – «βαριά καλογερική, γιε μου, η δικηγορία...» μου απολογούνταν κι ας μην του είχα ποτέ παραπονεθεί. Για κάποιο βλακώδη λόγο, μου έθεσε ως όρο, για να χρηματοδοτήσει τις σπουδές μου στην Αγγλία, να πετύχω προηγουμένως στη Νομική κι ας μην επρόκειτο να πατήσω το πόδι μου ποτέ. Έτσι και έπραξα.

Στο μεταξύ αρχίσανε να μας χτυπάνε οι συμφορές:

Τον Δεκέμβριο του 2003 αρρώστησε από καρκίνο η Σουζάνα. Ύστερα από τρεις εγχειρήσεις και αφού τράβηξε επί ενάμιση χρόνο του λιναριού τα βάσανα, κατέληξε (που λένε τα ιατρικά ανακοινωθέντα) την Πρωτομαγιά του 2004. Στο νεκροκρέβατό της της κρατούσα το χέρι και, για να σπάσω κάπως τη φρίκη από τα σωληνάκια και τη μάσκα οξυγόνου, της είχα δέσει στον καρπό μια ροζ κορδέλα. Με κοίταξε στα μάτια και με αποχαιρέτησε δίχως να μου αποκαλύψει κανένα –μικρό ή μεγάλο– οικογενειακό μυστικό. Λίγο καιρό αργότερα, εμφανίστηκαν τα πρώτα συμπτώματα στον μπαμπά...

Με αυτά και με εκείνα λοιπόν, βρέθηκα, προτού συμπληρώσω τα είκοσι τρία, αποκλειστικά υπεύθυνος για τη ζωή μου και για την οικογενειακή παρουσία. Κατένευσα στη νέα κατάσταση, προσπαθώντας να ρίχνω το βάρος στις ευχάριστες όψεις της και να μη νοσταλγώ τα ανεπιστρεπτί χαμένα. Έτσι κι αλλιώς, ποτέ δεν έρεπα στον μηρυκασμό του παρελθόντος, πρόσφατου ή απώτερου. Κι όποτε κάποιος φίλος ή γκόμενα μου ανακοίνωνε ότι ο ψυχαναλυτής στον οποίο είχε καταφύγει για να αντιμετωπίσει τα τρομερά, υποτίθεται, προβλήματά του είχε εντοπίσει την πηγή τους στην πρώτη παιδική ηλικία, εγώ κάγχαζα. «Μην πριονίζετε τα πριονίδια!» τους συμβούλευα θυμόσοφα, αντιπαραθέτοντας στον Φρόυντ (και σε όλους του τους επιγόνους) έναν στίχο που τραγουδούσε κάποτε ο Στράτος Διονυσίου...

Πώς εξηγούνταν συνεπώς η ταραχή που με είχε καταλάβει και ο μαγνητισμός που ασκούσε επάνω μου εκείνη η φωτογραφία μπροστά στο χριστουγεννιάτικο δέντρο το μακρινό 1984; Γιατί ασυναίσθητα σχεδόν την τύπωσα σε γυαλιστερό χαρτί και την κόλλησα στον τοίχο απέναντί μου, να με αποσπά από το σενάριο της τρίτης μικρού μήκους ταινίας μου, το οποίο, υποτίθεται, έγραφα πυρετωδώς; Γιατί, κυρίως, όταν χτύπησε το κουδούνι, πριν ανοίξω στη Σύνθια, την κατέβασα και την έχωσα βιαστικά στο μοναδικό συρτάρι του γραφείου μου που κλείδωνε;

Το επόμενο μεσημέρι, αφού ξεπροβόδισα το κορίτσι μου, την έβαλα σε έναν φάκελο και έσπευσα στη Βάρκιζα.

II

Η νόσος του πατέρα μου ονομάζεται «σύνδρομο Χούνιαντι», από το όνομα του Ούγγρου νευρολόγου που πρώτος την κατέγραψε το 1948. (Είναι εντυπωσιακό ότι οι γιατροί συχνά δίνουν το όνομά τους σε αρρώστιες αλλά σπανίως σε φάρμακα...) Αποτελεί, από πλευράς συμπτωμάτων τουλάχιστον, μian ελαφρύτερη παραλλαγή του αλτσχάιμερ. Η κατάσταση του πάσχοντος δεν επιδεινώνεται διαρκώς ώσπου να οδηγήσει στην απόλυτη άνοια, μα παραμένει σχετικά σταθερή ακόμα και για δεκαετίες. Από την άλλη, το σύν-

δρομο Χούνιαντι χτυπάει σχετικά νέους ανθρώπους. Ο πατέρας μου το εκδήλωσε στα πενήντα τέσσερα.

Όταν πρωτοάρχισε να φιλομπερδεύει χρόνους, τόπους και πρόσωπα, υποπτευθήκαμε ότι το 'χε ρίξει στο ποτό, πως ρούφαγε στη ζούλα από κανένα φλασκί που είχε κρυμμένο στο σακάκι του, ακόμα και μέσα στα δικαστήρια. Μας παραπλανούσε και η σύντομη σχετικά διάρκεια των συγχυτικών επεισοδίων. Μετά νομίσαμε ότι πάθαινε μικρά εγκεφαλικά. Η ορθή διάγνωση έγινε τελικά ύστερα από κάνα τρίμηνο, μα ο γιατρός που την έκανε υπήρξε αρκετά αισιόδοξος, ώστε να κρίνει πως ο πατέρας μου παρέμενε –παρά το σύνδρομο Χούνιαντι– λειτουργικός. Ότι θα μπορούσε να εξακολουθήσει να μένει μόνος του και να εργάζεται, σε χαλαρότερους, εννοείται, ρυθμούς. Έπρεπε να χάσει, ένα σούρουπο που πήγαινε στο περίπτερο για τσιγάρα, τον προσανατολισμό του και να τον εντοπίσουν είκοσι ώρες αργότερα να περιφέρεται στον ναύσταθμο της Σαλαμίνας, προκειμένου να αποφασιστεί ο εγκλεισμός του. (Εκ των υστέρων διαπιστώσαμε ότι τις νύχτες –συν τοις άλλοις– έμπλεκε την πόρτα του μπάνιου με του ψυγείου και κατουρούσε τα τυριά...)

Εγκλεισμός; Βαριά λέξη, βαριά και άδικη για να χαρακτηρίσει τις συνθήκες ζωής στην πανσιόν «Γαλήνη», η οποία δεσπόζει στην κορυφή ενός κατάφυτου λοφίσκου, σε απόσταση πεντακοσίων μέτρων από τη θάλασσα και πενήντα από την ασφαλτο. Τα είκο-

σι ευάερα δωμάτιά της στεγάζουν ισάριθμους «φιλοξενούμενους», που βρίσκονται υπό τη συνεχή επίβλεψη ειδικευμένου προσωπικού –Ελλήνων αποκλειστικά–, γιατρών, νοσηλευτών και φυσιοθεραπευτών. Αυτό το τελευταίο μού το τόνισε ιδιαίτερα το αφεντικό της «Γαλήνης» –ο πολύς κύριος Τριαντάφυλλος Περδικέας–, μην τύχει και υποψιαστώ ότι θα ανέθετε τον μπαμπάκα μου σε τίποτα βρομομετανάστες.

Κι ενώ ήμουν έτοιμος να τον διαλογοστείλω, γυρίζω το κεφάλι και αντικρίζω μιαν ειδυλλιακή εικόνα: Ο πατέρας έχει βγάλει το σακάκι του, έχει σηκώσει τα μανίκια και με χαμόγελο μέχρι τα αυτιά αιωρείται πάνω σε μια κούνια κρεμασμένη από το κλαδί ενός πελώριου πεύκου. Ο κύριος Περδικέας τον πλησιάζει και του δίνει μια δυνατή στην πλάτη, για να τιναχτεί ακόμα ψηλότερα. Ο πατέρας λύνεται στα χαχανητά σαν μπόμπιρας που τον γαργαλάνε. «Πού είμαστε, Μάρκο;» τον ρωτάει. «Σπέτσες, Σεπτέμβριος 1958. Τη μεθεπόμενη Δευτέρα ξεκινάω την τρίτη δημοτικό» απαντάει ο πατέρας μου γεμάτος καμάρι, μα με κάπως μεταλλική φωνή εκφωνητή παλαιών επικαίρων. «Θα 'θελες, Μάρκο μου, να επιστρέψεις στην Αθήνα και να προετοιμαστείς για το σχολείο;» του κάνει ύπουλα ο Περδικέας. «Όχι, όχι, όχι! Οι διακοπές μου ακόμα δεν τελείωσαν!» ξεσπάει τότε σε αναφιλητά ο πατέρας μου και σφίγγει τα σκοινιά της κούνιας, για να μην τον τραβήξουμε με τη βία. «Έλα, ηρέμησε, ηρέμησε... Εδώ θα μείνεις όσο σου αρέ-

σει...» τον καθησυχάζει ο Περδικέας. Βγάζει απ' την τσέπη ένα μαντίλι και του σκουπίζει τρυφερά μύξες και δάκρυα. Του χαϊδεύει τα γκρίζα μαλλιά. «Για την ακρίβεια, οι διακοπές σου μόλις άρχισαν...» απευθύνεται και σ' εκείνον και σ' εμένα.

Τα συγχυτικά επεισόδια δεν εκδηλώνονται πάρα πολύ συχνά –δυο τρεις φορές την εβδομάδα μάξιμουμ– και δεν κρατούν συνήθως πάνω από μισή ώρα, σαράντα πέντε άντε λεπτά. Σαν υπνωτισμένος ο πατέρας μου «ταξιδεύει» στο παρελθόν και περιγράφει με θαυμαστή γλαφυρότητα εικόνες και σκηνές που μοναχά ο ίδιος ίσως γνωρίζει εάν έχουν πράγματι συμβεί. Το αξιοσημείωτο είναι πως ένα κομμάτι του εαυτού του παραμένει πάντα στυλωμένο στο παρόν: Μπορεί εκεί που χτυπιέται για να τον πάμε στο κολοθέατρο –να χαρεί τους αγαπημένους του ήρωες μπαρμπα-Μυτούση, Κλούβιο και Σουβλίτσα–, να αλλάξει ύφος στιγμιαία και να μας ζητήσει ένα τσιγάρο. Κι έπειτα, δώστου πάλι γκρίνια και τσιρίδα. (Αν ήταν πράγματι τόσο παραπονιαρικό παιδί, ειλικρινά λυπάμαι τη γιαγιά μου...)

Τις υπόλοιπες ώρες συμπεριφέρεται απολύτως φυσιολογικά: Παίρνει τα γεύματά του, βολτάρει στον κήπο, ξεκοκαλίζει δυο εφημερίδες την ημέρα και ψυχαγωγείται ακούγοντας κλασική μουσική, από τους δίσκους του κι απ' το ραδιόφωνο που έχει στην κάμαρά του. Με τους άλλους φιλοξενούμενους στην πανσιόν «Γαλήνη» δε συγχρωτίζεται ιδιαίτερα. Εκείνοι

άλλωστε βλέπουν μετά μανίας τηλεόραση—την οποία ο μπαμπάς ανέκαθεν σιχαινόταν— και μοιάζουν γενικά κατατονικοί, σαν αποβλακωμένοι από τα ψυχοφάρμακα. «Τι περιμένεις; Σε ίδρυμα βρισκόμαστε...» λέει ο πατέρας μου, ποτέ ωστόσο δεν έχει εκφράσει την επιθυμία να φύγει από εκεί. Με ρωτάει, αντιθέτως, με αγωνία κάπου κάπου εάν αρκούν τα λεφτά από το νοίκι του σπιτιού κι από τη σύνταξή του («για τον κύριο Περδικέα»). «Μη νοιάζεσαι. Για τρεις ζωές σε φτάνουν!» τον καθησυχάζω κι έχω κι εγώ συμφιλιωθεί με την ιδέα πως μέχρι τα βαθιά του γεράματα θα τον επισκέπτομαι κάθε Σάββατο στη Βάρκιζα και θα παρακολουθώ με στωικότητα τις βουτιές του στον χρόνο...

Βγάζοντας απ' την τσέπη μου τη φωτογραφία του 1984, ήταν η πρώτη φορά που τον ώθησα εγώ ο ίδιος να γυρίσει πίσω.

«Ποιος είναι αυτός;» τον ρώτησα, επιθετικά σχεδόν.

Πίναμε τσάι στη βεράντα της πανσιόν «Γαλήνη». Μια υπόπτου καθαριότητας τζαμαρία (ιστοί αράχνης και μυγοχέσματα) μας προστάτευε από το κρύο. Ήμασταν μόνοι μας, τα υπόλοιπα επισκεπτήρια λάμβαναν χώρα στη σάλα της πανσιόν, γύρω από το ηλεκτρικό τζάκι με τα ψεύτικα κούτσουρα. Ο πατέρας μου φόρεσε τα γυαλιά της πρεσβυωπίας και πήρε τη φωτογραφία στα χέρια του.

«Να με!» ανέκραξε θριαμβευτικά. «Μου πάει το

μουστάκι! Για δεξ! Μήπως να ξαναφήσω ένα; Κι εκείνα τα πουκάμισα μάρκας Brooks Brothers –αιγυπτιακό βαμβάκι, εξαιρετική ύφανση– εγώ τα πρωτοφόρεσα στην Ελλάδα. Κόστιζαν, θυμάμαι, πενήντα δολάρια έκαστον! Τότε...»

Καμάρωνε τον εαυτό του σαν μπροστά σε καθρέπτη. Λες και δεν είχαν περάσει είκοσι έξι χρόνια...

«Και το μωρό που κρατάς ποιο είναι;»

«Εσύ, παλικάρι μου!» απάντησε δίχως ίχνος δισταγμού. «Το θυμάμαι εκείνο το ρεβεγιόν... Δεν είχα αυτοκίνητο στην Αθήνα, δεν υπήρχαν τότε ακόμα ραδιοταξί και ο σοφέρ του υπουργείου είχε ρεπό. Βγήκα στον δρόμο μ' εσένα στην αγκαλιά μου, κι ώσπου να φιλοτιμηθεί ένας ταρίφας να με πάρει, κοψομεσιάστηκα. Στη διαδρομή τα 'κανες πάνω σου δυο φορές...»

«Τι λες τώρα; Αφού εγώ γεννήθηκα τον Οκτώβριο του 1985!»

Μου χαμογέλασε σαρδόνια, έριξε έναν κύβο ζάχαρη στο τσάι και βάλθηκε να τον λιώνει με το κουτάλι. Μαγείρευε άραγε το ψέμα του ή ετοιμαζόταν να μου ξεφουρνίσει την αλήθεια;

«Το καλοκαίρι του '83 σε απόκτησα, φιλαράκο» μου ανακοίνωσε κοφτά. «Στον Άγιο».

«Είμαι δηλαδή δυόμισι χρόνια μεγαλύτερος; Και γιατί μου το έκρυβες σε όλη μου τη ζωή; Με ποιο δικαίωμα;» τα πήρα στο κρανίο. «Και η ληξιαρχική πράξη γέννησής μου; Τα επίσημα χαρτιά μου γενικά;»

«Ποια επίσημα χαρτιά, ρε μπόμπο; Εμείς εκείνον τον καιρό πηγαίναμε καβάλα! Ήμασταν εξουσία! Ό,τι γουστάρουμε γράφαμε. Φέρναμε όλον τον κόσμο στα μέτρα και στα γούστα μας. Αχ, οι ευτυχισμένες μέρες...» Μιλούσε με πρωτάκουστη έπαρση.

«Μα τι λες, μπαμπά; Τι μου λες;»

«Γνωρίζεις, ρε, ότι η θέση μου στον Άγιο Ισοδυναμούσε με θέση υπουργού και βάλει; Μέχρι πόλεμο μπορούσα να κηρύξω, άμα δεχόμουν εχθρική επίθεση... Κάπου θα έχω φυλαγμένο τον καταστατικό χάρτη του νησιού και τα αποκόμματα των εφημερίδων...» αναπόλησε. «Ενδιαφέρθηκαν όμως εσύ ποτέ για το τι έκανε, πού έφτασε ο μπαμπάς σου, σε νεαρότατη μάλιστα ηλικία; Το μόνο που σε απασχολεί είναι η υγεία μου. Κι όχι για άλλο λόγο, μα μην τυχόν σου γίνω παραπάνω φόρτωμα...» Σούφρωσε τα χείλια του.

«Γιατί, μου μίλησες εσύ ποτέ για τα παλιά;» τον κόντραρα. «Μου διηγήθηκαν έστω και μια ιστορία; Όποτε σε ρώταγα, άλλαζες κουβέντα, κι όταν σε τσίγκλαγα, “ούτε θυμάμαι ούτε θέλω να θυμάμαι” μου δήλωνες αποστοματικά! Υποψιάζομαι δε πως και στη Σουζάνα είχες επιβάλει ομερτά, όρκο σιωπής – ό,τι είχε συμβεί πριν απ’ τον θάνατο της μάνας μου έπρεπε να το φάει η λήθη! Μου σύστησες ποτέ έναν εκ μητρός συγγενή μου; “Έχουν πεθάνει όλοι...” μου έλεγες. Το ύφος σου ωστόσο υποδήλωνε ότι δεν είχαν υπάρξει για σένα ποτέ, πως ένωθες σαν να με είχες

ξεγεννήσει από το μπούτι σου ή να με είχες κόψει από κανένα δέντρο... Ακόμα και για τον περίφημο –και συνονόματο– παππού μου, τον ίδιο τον πατέρα σου, από σπόντα έμαθα!»

Ροδάνι πήγαινε η γλώσσα μου, με είχε διαολίσει ο μπαμπάς, δεν υπολόγιζα αίφνης ούτε σύνδρομο Χούνιαντι ούτε τίποτα. Εκείνος όμως διατηρούσε την αρρώστια του σαν καταφύγιο. «Αααα!» άρχισε να φωνάζει. «Ααααααααααααααααα!» και να πιάνει το κεφάλι με τα δυο του χέρια, λες και κινδύνευε να ξεκολλήσει απ' τον λαιμό του και να απογειωθεί. Εν ριπή οφθαλμού προσέτρεξαν τρεις νοσοκόμοι. «Θα σπάσουν τα μηνίγγια μου!» τους έκανε μυξοκλαίγοντας. «Θα μου χυθεί το μυαλό απ' τα αυτιά!» Του πατάνε, δίχως βλέμμα να μου ρίξουν, μιαν ένεση, που τον βυθίζει –ακαριαία σχεδόν– σε λήθαργο. Φέρνουν ένα φορείο, τον φορτώνουν και κατευθύνονται προς το δωμάτιό του.

«Θα κοιμηθεί γαλήνια μέχρι αύριο το πρωί» με καθησυχάζει ο κύριος Περδικέας, που έχει σπεύσει κι αυτός στη βεράντα, φρουρός άοκνος του καλώς έχειν των «φιλοξενούμενών» του. Με προτρέπει να δοκιμάσω ένα μελομακάρονο –«απ' το καλύτερο ζαχαροπλαστείο της Βάρκιζας»– κι αν έχω λίγο χρόνο, να περιμένω για να απολαύσω κάλαντα απ' όλη την Ελλάδα, από τη χορωδία του παρακείμενου εκκλησιαστικού ορφανοτροφείου, («η οποία εμφανίζεται συχνά και στην τηλεόραση...»).

Στον δρόμο της επιστροφής, το μεσημέρι, το απόγευμα, το βράδυ, την επομένη, τη μεθεπομένη κι ανήμερα τα Χριστούγεννα, ενώ τρώω, πίνω, κάνω μπάνιο, ξυρίζομαι, κόβω τα νύχια, δένω τη γραβάτα μου –και ενώ γαμάω ακόμα–, ο νους μου δε λέει να ξεκολλήσει από την ιστορία εκείνη, που μόλις αχνοφαίνεται σαν το βουνό πίσω απ’ τα μαύρα σύννεφα. Λαχταρώ για πρώτη φορά να πληροφορηθώ τα πάντα, να εξιχνιάσω το παρελθόν, να διαλευκάνω τα μικρά και τα μεγάλα μυστικά που σχετίζονται με τον ερχομό μου στη ζωή. Πρόκειται για υπαρξιακή αγωνία ή ερεθίζει απλώς αυτή η θολούρα (η οποία αναμφίβολα κρύβει κάποιο μυστήριο) τα αντανακλαστικά ενός επίδοξου σεναριογράφου και σκηνοθέτη;

Εάν δηλαδή η ιστορία δε με αφορούσε προσωπικά, θα δαπανούσα ενάμιση χρόνο κι έναν σκασμό λεφτά πασχίζοντας να ανακαλύψω και να συγκολλήσω τα θραύσματά της; Θα ταξίδευα στην άλλη άκρη του κόσμου; Θα έψαχνα με το κανοκιάλι και με τον μεγεθυντικό φακό παλιούς του φίλους και γνωστούς, για να τους αποσπάσω –μέχρι και με το αζημίωτο– κάποια στοιχεία; Ερώτημα άνευ σημασίας. «Όλες οι ιστορίες μάς αφορούν προσωπικά» δογματίζε ο καθηγητής μου στην Αγγλία.

Τη δεύτερη ημέρα των Χριστουγέννων πήγα και πάλι στην πανσιόν «Γαλήνη» με τη φωτογραφία του 1984 στην κωλότσεπη. Αυτή τη φορά ο πατέρας μου το ’παιξε σφίγγα. Δυο ώρες τον πιλάτευα, δίχως να

του βγάλω κουβέντα. Για πήρε μάλιστα κάποια στιγμή στο κρανίο, άρπαξε τη φωτογραφία και προσπαθούσε να τη σκίσει. Τον άφησα να διαπιστώσει μόνος του ότι την είχα πλαστικοποιήσει, πριν τον πληροφορήσω πως –και να την απανθράκωνε ακόμα– μπορούσα εγώ να την ξανατυπώσω σε μυριάδες αντίτυπα. «Τι λες, ρε παιδάκι μου!» έκανε, εντυπωσιασμένος απ' την πρόοδο της τεχνολογίας. Ύστερα το 'ριξε εντελώς στην τρελή. Άρχισε να μου τραγουδάει πάλι ρεμπέτικα. «Έτσι μου είσαι;» είπα. «Νομίζεις ότι εξαρτώμαι από τη δική σου ομολογία;» Αυθημερόν έκλεισα αεροπορικό εισιτήριο για τον Άγιο.